

POSUDEK

Hurychová Kateřina: Vliv afrického socialismu na podobu politických režimů během období one-party state. Hradec Králové, Filozofická fakulta UHK (Diplomová práce), 2015. 76s.

Diplomová práce se zabývá na první pohled neaktuální problematikou afro-socialismu, ideologie, která dominovala africké politické scéně v období one-party state přibližně v 60. až 80. letech minulého století. Autorka však správně v úvodu poukazuje na skutečnost, že přestože ideologie je dnes postupně vytěšňována z africké politiky, sehrává neustále významnou úlohu v rozhodovacím procesu nejen současných afrických, ale i evropských politických stran a jejich politiků. Ostatně současná Evropská unie a její stranický systém je toho typickým příkladem.

Téma diplomové práce je aktuální především tím, že právě afro-socialismus ovlivnil první generaci afrických politiků a měl přímý vliv na charakter ekonomik nově vzniklých afrických států a jejich hlavní politiky (znárodnování, sociální politika, pozornost věnovaná vzdělání, zdravotnictví atd.). Podle autorky afro-socialismus vycházel z afrického prostředí a snažil se přistupovat k socialistickým idejím na základě poznání a fungování africké tradiční společnosti. Autorka navíc zastává odvážný názor, který můžeme považovat za určitý typ hypotézy, že čím větší vliv měl afro-socialismus v minulosti, tím pravděpodobnější byla demokratizace v těchto zemích.

Práce je tematicky vymezena zevrubnou analýzou afro-socialismu v afrických one-party state v období 60 - 80. let. Celkové pojetí je neotřelé, určitým způsobem inovativní, protože v současné odborné literatuře neexistuje mnoho podobných prací, které by se zabývaly problematikou vlivu afro-socialismu na charakter současných politických režimů Afriky.

Autorka se rozhodla aplikovat empiricko-analytickou metodu výzkumu a s pomocí kvantitativního výzkumu vyhodnotit přítomnost afrického socialismu v jednotlivých státech Afriky a následně zjistit vliv ideologie na demokratizaci států korelační analýzou. Celý výzkum pak doplnily případové studie, které měly buď potvrdit či vyvrátit obecné závěry výzkumu.

Z hlediska teorie se autorka věnovala obecné problematice ideologie, především různým koncepcím jejího pojetí. Zvláštní pozornost je pak věnována problematice africké ideologie. V této části si dovedu představit hlubší analýzu teoretických konceptů ideologie, nejenom od Heywooda a Šaradína. Nicméně z pohledu práce je teoretické vymezení konceptu ideologie uchopitelné a použitelné pro další výzkum. Analýza africké ideologie je již mnohem zevrubnější a opírá se o více autorů (včetně dvou nejvýznamnějších, Younga a Munslova), kteří se specializovali na danou problematiku.

Určitý problém spatřuji ve vymezení a aplikaci charakteristických znaků, které jsou převzaty od předního odborníka na africký socialismus Crawforda Younga. Tento autor vymezuje celkem sedm základních znaků, podle kterých můžeme klasifikovat přijetí afro-socialismu jako vládnoucí ideologie: nacionalismus vs. panafricanismus, antikoloniální smýšlení a odmítání kapitalismu, odmítání marxismu-leninismu, personalizace moci, nezúčastněnost, rovnost ve společnosti a silná úloha státu.

Autorka je seřadila celkem do třech základních kategorií, ideologické rysy afrického socialismu, zahraniční politika státu a vnitropolitické charakteristiky, které následně definovala a operacionalizovala ve svém výzkumu, přičemž se je pokusila i kvantitativně vyhodnotit v bodové škále 1-10 bodů, kde nula znamenala nulovou přítomnost sledované ideologie, a 10 značilo následování myšlenek afrického socialismu.

Zatímco některé charakteristiky mají svůj nepopiratelný význam (nacionalismus, odmítání kapitalismu, přihlášení se k marxismu-leninismu) nejsem si zcela jistý, že například

účast v OAJ je klíčový rys přihlášení se k panafricanismu. Ostatně i OAJ byla vnitřně rozdělena mezi konzervativní a revoluční politické režimy, stoupence a odpůrce ozbrojeného boje s kolonialismem, prosovětsky a proamericky orientované země. Panafricanismus samozřejmě v této organizaci hrál svou roli, ale členství byl téměř automatické a povinné pro všechny nezávislé africké země.

Struktura diplomové práce se zdá být promyšlená a logická. Autorka postupuje od teoretického vymezení ideologie a africké ideologie k analýze přítomnosti afrického socialismu v jednotlivých afrických zemích, přičemž zvláštní kapitola je věnována vlivu afrického socialismu na podobu politických režimů. V kvalitativní části diplomové práce se autorka věnuje třem případovým studiím, Ghaně, Mali a Libérie, které byly vybrány jako vzorové případy pro aplikaci hlavních charakteristik afrického socialismu.

Úvod a závěr je po formální stránce v pořádku, autorka se věnovala všem podstatným otázkám, vymezila i odbornou literaturu a podrobně popsala metodologii výzkumu včetně operacionalizace.

Práce se zdroji je dostatečná, i když, jak jsem již naznačil, autorka se mohla nejen v teoretické, ale v případových studiích opírat o mnohem početnější odbornou literaturu. Velmi pozitivně hodnotím zejména práci s nejrůznějšími databázemi, které poskytly autorce velké množství empirického materiálu, které využila pro své kvantitativní analýzy. Práce s těmito databázemi částečně nahradila shromažďování dat z odborné literatury.

Formální stránka diplomové práce je v celku v pořádku, diplomová práce obsahuje minimum gramatických chyb. I stylistika je odpovídající a diplomová práce je poměrně čtivá, bez větších rušivých jevů.

Autorka si zvolila velmi obtížné téma, použila poměrně náročnou metodologii výzkumu (regresivní analýza) a k tomu se pokusila na třech zemích aplikovat i kvalitativní výzkum. Autorka jednoznačně projevila schopnost vědecké práce, aplikace náročných výzkumných metodologií a schopnost dosáhnout i věrohodného zdůvodnění výsledků své práce. Oponent by samozřejmě mohl v diplomové práci najít některá slabší výchozí místa výzkumu, ale podle mého názoru předložená diplomová práce splňuje požadavky na tento typ písemné práce, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Zpracoval:

Doc. PhDr. Vlastimil Fiala, CSc.